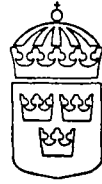

Regeringens skrivelse

1986/87:63

med redogörelse för telefonavlyssning vid
förundersökning i brottmål

Skr.
1986/87:63

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 31 oktober 1986.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Sten Wickbom

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogörs för tillämpningen under år 1984 av bestämmelserna i rättegångsbalken om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist

Föredragande: statsrådet Wickbom

Skrivelse med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål

Bestämmelser om bl. a. telefonavlyssning som tvångsmedel vid beivrande av brott finns – vid sidan av de grundläggande reglerna i 27 kap. rättegångsbalken (RB) – i lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och i lagen (1957:132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. Särskilda bestämmelser om telefonavlyssning finns också i lagen (1975:1360) om tvångsåtgärder i spaningssyfte i vissa fall (spaningslagen). 1952 års lag och spaningslagen är tidsbegränsade och gäller efter den senast beslutade förlängningen av giltighetstiden till utgången av år 1986 (prop. 1985/86:28, JuU 9, rskr. 29, SFS 1985:1047; prop. 1985/86:31, JuU 11, rskr. 31, SFS 1985:947). Regeringen har nyligen föreslagit att giltighetstiden för nämnda lagar förlängs till utgången av år 1987 (prop. 1986/87:22 och 32).

Enligt vad riksdagen har uttalat (JuU 1981/82:54, rskr. 298) bör en årlig redovisning av tillämpningen av reglerna om telefonavlyssning ske till riksdagen. Redogörelsen bör avse telefonavlyssning enligt spaningslagen eller motsvarande lagstiftning och vid förundersökning angående grovt narkotikabrott och grov varusmuggling av narkotika och därjämte övrig telefonavlyssning enligt de grundläggande reglerna i RB. Utskottet uttalade i det sammanhanget att det är angeläget att riksdagens möjligheter till insyn i fråga om telefonavlyssning vidmakthålls och, om möjligt, byggs ut (se även JuU 1983/84:30, rskr. 343 och JuU 1984/85:17, rskr. 163).

I skrivelse 1984/85:104 till riksdagen lämnade regeringen en redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning angående grovt narkotikabrott m. m. under år 1983.

En redogörelse för tillämpningen under tiden september 1985–augusti 1986 av bl. a. bestämmelserna om telefonavlyssning enligt spaningslagen har nyligen överlämnats till riksdagen med regeringens skrivelse 1986/87:31.

Rikspolisstyrelsen har i skrivelse den 9 juli 1986 till regeringen lämnat en redogörelse för telefonavlyssning under år 1984 enligt bestämmelserna i RB. I skrivelsen framhåller styrelsen bl. a. att telefonavlyssning har be-

gärts endast i särskilt angelägna fall. Den absoluta merparten av dessa fall utgörs av förundersökningar där starka misstankar om organiserad eller annars omfattande handel med narkotika har förelegat och då andra spaningsmetoder prövats utan resultat eller redan från början visat sig vara otillräckliga. Huvudsyftet har liksom tidigare varit att avslöja den mera omfattande smugningen till och langningen inom landet.

Av rikspolisstyrelsens redogörelse framgår vidare att domstol under år 1984 har meddelat tillstånd att avlyssna samtal till eller från telefonapparat som innehafts eller begagnats av sammanlagt 414 för grova narkotikabrott misstänkta personer. Antalet fall under år 1969–1984 är följande.

1969	28	1977	122
1970	39	1978	102
1971	44	1979	147
1972	34	1980	220
1973	46	1981	277
1974	44	1982	313
1975	42	1983	418
1976	64	1984	414

Rikspolisstyrelsen har vidare anfört följande. Antalet telefonavlyssningar med anledning av grova narkotikabrott har ökat kontinuerligt med undantag för år 1984. Polisen har fortsatt den intensifierade bekämpningen mot narkotikabrottsligheten såväl på gatuplanet som inom grossist- och produktionsleden. Det föreligger betydande svårigheter att uppdaga och utreda den allvarligare narkotikabrottsligheten. Dessa problem har ökat med åren. Det legala instrumentet telefonavlyssning är särskilt betydelsefullt i förundersökningar avseende grova narkotikabrott. I vissa fall är telefonavlyssning det helt avgörande spaningsmedlet för att man skall kunna ingripa mot de grova narkotikabrottslingarna och hindra narkotikapartiernas fortsatta spridning i landet.

När det gäller andra grova brott som enligt 27 kap. 16 § RB grundar rätt till telefonavlyssning är enligt vad rikspolisstyrelsen upplyser antalet fall under år 1984 endast 13.

Rikspolisstyrelsen har överlämnat en detaljerad redogörelse för samtliga fall av telefonavlyssning enligt RB under år 1984. Av denna framgår bl. a. att de fall som inte avsett grovt narkotikabrott gällt misstankar om bl. a. mord, grov allmänfarlig ödeläggelse och grovt rån.

Själv konstaterar jag till en början liksom rikspolisstyrelsen att antalet telefonavlyssningar på grund av misstankar om grov narkotikabrottslighet fortlöpande har ökat sedan flera år tillbaka, men att denna utveckling avstannat under år 1984. Den betydande ökning som inträdde under år 1983 i förhållande till år 1982 har således inte fortsatt under år 1984. Samtidigt kan konstateras att såväl antalet registrerade brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) som antalet för grova narkotikabrott lagförda personer minskade under år 1983 och att denna minskning har fortsatt under år 1984. Även om den i förhållande till tidigare år ökade användningen av telefonavlyssning under åren 1983 och 1984 till övervägande del kan förklaras med ökade svårigheter att utreda den grova narkotikabrottsligheten och intensifierade ansträngningar på området, vill jag betona vikten av

restriktivitet när det gäller användningen av ett så ingripande tvångsmedel. Telefonavlyssning kan uppenbarligen inte avvaras i kampen mot bl. a. narkotikabrottsligheten, men det är angeläget att åtgärden så långt det är möjligt begränsas både när det gäller antalet avlyssnade telefonapparater och den tid som avlyssning pågår. Slutligen bör i detta sammanhang erinras om att ärenden om telefonavlyssning på grund av misstanke om grovt narkotikabrott enligt praxis skall anmälas för rikspolischefen (jfr prop. 1980/81:76 s. 277–278). Ett sådant förfarande framstår som angeläget med hänsyn till tvångsmedlets ingripande karaktär.

När det gäller redovisningen av tillämpningen av reglerna om telefonavlyssning vill jag framhålla att diskussioner förs mellan justitiedepartementet och rikspolisstyrelsen om hur man skall åstadkomma ett bättre underlag för bedömningen av verksamheten. Det bör i det sammanhanget uppmärksammas att styrelsen i skrivelsen till regeringen ställt i utsikt att redovisningen av antalet telefonavlyssningar för år 1985 kommer att byggas ut för att bättre kunna tillgodose de anspråk som riksdagen har ställt.

Jag hemställer att regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i det föregående har anförts om tillämpningen av bestämmelserna i RB om telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.